

**KDY
KDE**

PRÁCE (bez) budoucnosti

www.vystavanastromech.cz

www.nazemi.cz

Technologie tu mají být od toho, aby nám mnohé ulehčily – v zaměstnání, domácnosti či komunikaci. Měsíc karanténních opatření definitivně odhalil, jak moc na nich naše každodenní životy závisejí. Pracovní schůzky v kancelářích se přesunuly na Zoom či Skype, týdenní nákup nám přivezl Rohlík.cz až do domu, oběd z bistra jsme si naklikali na Woltu a učební látku si žáci vyzvedli v online aplikaci.

Za vším tím zdánlivým pohodlím, které technologie umějí zabezpečit, se však skrývá práce – skutečná práce se všemi svými

nešvary: špatně placená, nejistá, riziková, nedostatečně právně ošetřená...

Robotizace, automatizace, digitalizace. To jsou fenomény, jež vyvolávají naději na změny podobně převratné, jako bylo před sto lety zavedení osmihodinové pracovní doby – naději na odbourání fyzicky namáhavé a nedůstojné práce, na zkrácení pracovní doby a možná i na to, že připraví půdu pro nepodmíněný základní příjem, tedy dávku garantovanou všem bez ohledu na to, zda pracují, či nikoli. Zkrátka že umožní všem lidem dělat smysluplnou

práci se smysluplným příjmem a dostatkem volného času.

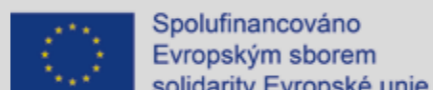
Stojí před námi jedna z největších výzev dnešní doby: jak využít všechny tyto technologie ve prospěch celé společnosti? Technologie jsou nástroj a je jen na nás, jak s ním naložíme. Pokud si nezačneme klást ty správné otázky, hrozí, že nás tyto technologie opanují. Prvním krokem je uvědomit si rizika a nezamýšlené důsledky, které již nyní technologická revoluce přináší. Jak dobře je na ni česká společnost připravena? A dopadne na všechny z nás stejně?

AUTOR FOTOGRAFIÍ: Petr Vrabec • AUTORKA TEXTŮ: Gaby Khazalová • TEMATICKÝ WEB k výstavě Práce (bez) budoucnosti: pracebudoucnosti.cz

Projekt podpořila Nadace OSF v rámci programu Active Citizens Fund, jehož cílem je podpora občanské společnosti a posílení kapacit neziskových organizací. Program je financován z Fondů EHP a Norska.

Nadace OSF

Spolufinancováno Evropským sborem solidarity Evropské unie.

Tato výstava vznikla za finanční podpory Evropské unie. Její obsah je zcela na zodpovědnosti NaZemi a jako takový nemůže být považován za stanovisko Evropské unie.

Výstava vznikala v roce 2020 krátce po karanténních opatřeních spojených s nemocí covid-19.

Veškeré fotografie jsou inscenované, neboť cílem výstavy je upozornit na rizika, která mohou být jinak neviditelná.

VÝSTAVA NA STROMECH

PRÁČE (bez) budoucnosti

NA ZEMI

www.nazemi.cz

www.vystavanastromech.cz

Technologie tu mají být od toho, aby nám mnohé ulehčily – v zaměstnání, domácnosti či komunikaci. Měsíc karanténních opatření definitivně odhalil, jak moc na nich naše každodenní životy závisejí. Pracovní schůzky se přesunuly z kanceláří na Zoom či Skype, týdenní nákup nám přivezl Rohlík.cz až domů, oběd z bistra jsme si naklikali na Woltu a učební látku si žáci vyzvedli v online aplikaci.

Za vším tím zdánlivým pohodlím, které technologie umějí zabezpečit, se však skrývá práce – skutečná práce se všemi svými nešvary: špatně placená, nejistá, riziková,

nedostatečně právně ošetřená... A z ní plynoucí zisky pro majitele nadnárodních firem, které jsou mnohdy bohatší a mocnější než národní státy a které za několik let zvládly navždy proměnit globální pracovní trh.

Robotizace, automatizace, digitalizace. To jsou fenomény, jež vyvolávají naději na změny podobně převratné, jako bylo před sto lety zavedení osmihodinové pracovní doby – naději na odbourání fyzicky namáhavé a nedůstojné práce, na zkrácení pracovní doby a možná i na to, že připraví půdu pro nepodmíněný základní příjem, tedy dávku garantovanou všem bez ohledu

na to, zda pracují, či nikoli. Zkrátka že umožní všem lidem dělat smysluplnou práci se smysluplným příjmem a dostatkem volného času.

Stojí před námi jedna z největších výzev dnešní doby: jak využít tyto technologie ve prospěch celé společnosti? Technologie jsou nástroj a je jen na nás, jak s ním naložíme. Pokud si nezačneme klást ty správné otázky, hrozí, že nás tyto technologie opanují. Prvním krokem je uvědomit si rizika a nezamýšlené důsledky, které již nyní technologická revoluce přináší. Jak dobře je na ni česká společnost připravena? A dopadne na všechny z nás stejně?

AUTOR FOTOGRAFIÍ: Petr Vrabec • AUTORKA TEXTŮ: Gaby Khazalová • TEMATICKÝ WEB k výstavě Práce (bez) budoucnosti: pracebudoucnosti.cz

PRÁCE Z DOMOVA: osvobozuje?

Před vypuknutím pandemie koronaviru pracovala alespoň občasně z domova 4 % Čechů. Unijní průměr je ještě vyšší a očekává se, že bude i nadále růst. Český právní řád přitom neukládá zaměstnavateli ohledně práce z domova žádné povinnosti.

Výzkumy ukazují, že lidé na home office tráví prací více hodin. Za přechyby ovšem mnohdy nedostávají zapláceno. Některé firmy očekávají, že zaměstnanci budou online k dispozici takřka nepřetržitě, o víkendech i po večerech. Vyřídit jeden mail nebo si udělat čas na videokonferenci se zahraničním partnerem – z výjimek se stává pravidlo. Člověk ale jednoho dne zjistí, že pracuje prakticky pořád a že nemá moc možností, jak tomuto

stavu vzdorovat, protože nad ním visí dva Damoklovy meče: konkurence a tlak na výkon.

Některé firmy práci z domova dokonce upřednostňují, neboť tím ušetří náklady na pronájem kanceláří. Zaměstnancům přitom nijak nekompenzují, že si musejí sami zajistit technické vybavení – počítač, internetové připojení a podobné nezbytnosti. To vše by měl ukládat zákoník práce, jehož novela však zůstává v nedohlednu. Neměli bychom usilovat o „právo na nezastižitelnost“? Nebo o povinnost poskytovat náhrady zaměstnancům za to, že si počítač nebo internet platí ze svého?

Během karantény mi zaměstnavatel doporučil, abych oddělil prostor pro práci od osobního života. Už mi ovšem neporadil, jak to mám v bytě o velikosti 1+1 udělat. V kanceláři jsem měl dostatek prostoru, dobré připojení, pohodlnou židli a velký monitor. Doma jsme se s partnerkou střídali u malého stolu, zatímco ten druhý se na posteli hrbil nad notebookem. Úplně se nám rozpadla hranice mezi pracovním a společným domácím životem. Nevěděli jsme, kdy odpočívat. Proto jsem se rozhodl, že poslední mail si přečtu v sedm večer a potom už pracovat nebudu. To ovšem v posledku vedlo jen k tomu, že se na mě hned po probuzení vysypala plná schránka mailů a byl jsem ještě ve větším stresu. Nedovedu si představit, že bych v takových podmínkách vydržel pracovat déle než měsíc.

*zaměstnanec
soukromé firmy*

FLEXIBILITA: platí pro muže i ženy stejně?

Práce z domu bývá vychvalována kvůli flexibilitě. Vstát dřív a vyřídit maily, připravit snídani a odvést děti do školy, pracovat, vyzvednout děti a zavést je na kroužky, pracovat, nachystat večeri a udělat s dětmi úkoly, pracovat, přečíst pohádku, pracovat. Zátěž v podobě péče o děti leží ve valné většině více na ženách. Ze všech příjemců rodičovského příspěvku tvoří v současnosti muži pouhých 2%. Také proto ženy v unijním průměru pracují z domova více než muži a flexibilní práci častěji vyhledávají. Poskytuje jim ovšem flexibilita více času na děti i na práci? A co teprve čas na sebe?

Německá studie z roku 2019 jako vůbec první v evropském kontextu odhalila, že mezi tím, jak home office využívají otcové a matky, jsou dramatické roz-

díly. Oba rodiče pracují z domova více hodin, než by pracovali v kanceláři, a práci tak ve skutečnosti věnují více času. To ale není vše: matky pracující z domova nejenže více pracují než ty v kanceláři, ale také oproti nim více pečují. Do péče o děti investují v jednom pracovním týdnu průměrně o tři hodiny více času. To ovšem u otců neplatí. Více volného času tedy flexibilní práce nedává ani jednomu z rodičů a na matkách navíc leží dvojnásobná zátěž: práce a rodina. Čas si podle výzkumu nejčastěji ukrájí ze spánku.

„ S manželem oba pracujeme na volné noze. Zprvu mi kamarádka záviděla, že jsem se nemusela vzdát práce, a přitom mohla dále trávit čas s naší dcerou. Rychle jsem si ovšem

uvědomila, že situace není tak růžová, jak se navenek může zdát. Oba jsme dělali všechno a nic pořádně. E-maily jsem vyřizovala z mobilu na pískovišti, s klienty jsem volala během vaření oběda a samotnou práci dělala po nocích, až dítě usnulo. Ztratila jsem přehled o tom, kdy trávím čas se svým dítětem a kdy jsem „v práci“. Nakonec jsem měla pocit, že dělám všechno polovičatě, a ještě jsem byla čím dál unavenější, protože na mě tak nějak přirozeně vždy zbyla většina domácích povinností. Nakonec jsem to byla já, kdo záviděl rodinám, kde jeden z rodičů odejde na osm hodin do zaměstnání a po příchodu domů se může plnohodnotně věnovat dítěti.

matka na rodičovské dovolené

DOVÁŽKA AŽ DO DOMU: co se skrývá za naším pohodlím?

Dnes si můžeme nechat dovézt prakticky všechno – z nedaleké restaurace, ale i z druhého konce světa. Večeři, týdenní nákup, nové oblečení, nebo dokonce koktejl. Zatímco kamenné obchody během karantény bojovaly o přežití, dovážkovým společnostem strmě narostly tržby. Nárůst klientů ovšem znamenal také větší tlak na ty, kteří naše pohodlí zajišťují – zatímco nás jedna objednávka stojí pár kliknutí na internetu, poslíčci jsou vystaveni neustálému tlaku jak ze strany dopravce, tak ze strany zákazníka. Za balíky, jež nedoručí, na ně čeká pokuta, aniž by dopravce zajímalo, zda vina není na straně zákazníka, který třeba jen nezvedl telefon nebo zkrátka nebyl k zastižení.

Přestože z práce doručovatelů profitují především dovážkové firmy, v případě společností, jako je například Wolt, pracují doručovatelé jako freelanceři bez jakýchkoli zaměstnaneckých jistot. Příkazy a úkoly jim zadává aplikace a v případě jejich nesplnění je čeká našťvaný zákazník. Mobilní telefon, ale také auto či kolo si musejí zajistit sami, a stane-li se jim nehoda, majetkovou škodu jim nikdo nenahradí. Nedostanou žádnou kompenzaci za úraz během výkonu zaměstnání, jako by tomu bylo u zaměstnance s pracovní smlouvou. A ještě ze dne na den mohou přijít o práci, neboť ji společnost negarantuje.

” Dovedu si představit, že to může být dobrý přivýdělek pro studenty, ale jako hlavní zaměstnání je to šílené. Nejprve jsem pracoval na DPP, ale firma si za „papírování“ strhávala až dvacet procent z výdělku. Tak jsem si zřídil živnost. Když ovšem zaplatím zdravotní a sociální pojištění a veškeré výdaje na auto, moc mi nezůstane. Nejsem žádný podnikatel. Jsme placeni od objednávky a to, že třeba čekám nestandardně dlouho, než restaurace připraví objednávku, mi nikdo nekompensuje. Někdy zase jedu přes kus města, abych vyzvedl objednávku, kterou doručím jen pár set metrů dál od restaurace. Často se mi proto stává, že jich za den nevyřídím dostatek, aby se mi to vůbec vyplatilo.

řidič Woltu

DIGITÁLNÍ NOMÁDI: sám sobě svým pánem?

Šest procent Čechů má zkušenost s prací na zakázku přes digitální platformy. Psaní popisků produktů, programování, přepisování dat nebo překlady – stačí být online a prakticky kdokoli a odkudkoli se může o jednorázovou zakázku přihlásit. Globální soutěž na platformách typu Amazon Mechanical Turk zájemce nutí nabídnout svou práci za co nejnižší cenu v konkurenci s lidmi, kteří mají úplně jiné mzdové podmínky a náklady na živobytí.

Práce přes platformy bývá vnímána jako přivýdělek, neboť je placena úkon od úkonu. Už dnes přitom pro 7,3 % Čechů pracujících přes platformy představuje taková práce jediný zdroj příjmu.

V České republice patří mezi nejpopulárnější překladatelská práce pro společnosti, jako jsou Booking či ZOO Digital. Nabízejí slibný výdělek a současně možnost flexibilně si zvolit objem práce podle potřeb. Samy ovšem upozorňují, že práci negarantují. Zejména pro lidi, pro něž tato práce představuje jediný zdroj příjmů, je to v zásadě loterie.

” Pro Booking jsem pracoval několik let. Chtěl jsem cestovat a jednoduché překlady se zdály jako ideální příležitost. Dlouho to fungovalo tak, že mi stránka nabídla tři projekty, na jejichž splnění jsem měl sedm dní. Vždy, když jsem jeden splnil, naskočil další, takže práce bylo nekonečně.

Problém byl v tom, že když jsem zrovna pracovat nemohl nebo nechtěl, a nestihl jsem tedy projekty vyřídit, dostal jsem trestný bod. Kdyby se mi trestné body nasčítaly, tak by mi zrušili účet. V podstatě si nešlo vzít dovolenou, být nemocný ani se zkrátka odpojit od internetu.

Před rokem se ovšem situace změnila a zprvu jsme mysleli, že k lepšímu. Tlak odpadl a nové projekty byly přístupné všem. Nabídka se zveřejňovala vždy dvakrát denně. Problém je, že projektů začal být nedostatek a strojové překlady jsou čím dál kvalitnější. V posledku jsme tak všichni usedli v devět ráno k počítači a čekali, až se zveřejní zakázky. Potom jsme klikali jako o život F5, abychom něco ulovili. Během pandemie se objem práce zmenšil šestkrát a skoro žádná nezbyla, takže mě odpojili.

freelancer

DIGITALIZACE VZDĚLÁVÁNÍ: střet generací

Nouzový stav nám ukázal, jak by to vypadalo, kdyby se všichni žáci museli najednou začít vzdělávat na dálku. Téměř deset tisíc českých dětí však zůstalo v podstatě vyloučeno: stačilo, že neměly místo, kde by se mohly v klidu učit, počítač, na němž by plnily zadané úkoly, nebo dobré připojení.

Podle dubnového šetření České školní inspekce není minimálně v tisícovce českých škol do online distančního vzdělávání zapojena třetina žáků. Školy ovšem nebyly připraveny ani ze strany svých zaměstnanců: učitelé neměli potřebné vybavení ani znalosti, jak s technikou pracovat. Řadě z nich navíc práce přibyla – někteří se snažili žákům vycházet co nejvíce vstříc a řešili s nimi problémy po telefonu.

Extrémní situace, která rychle pomínula? Částečně ano, ale digitální technologie mají ve vzdělávání své místo. Do škol přichází generace, která má k technologiím stále blíž. Závěry šetření České školní inspekce jsou přitom již posledních deset let totožné: není dostatek vybavení ani lidí, kteří by byli schopni digitální technologie efektivně a kreativně využívat. V roce 2018 bylo 27 % učitelů starších 55 let a jejich počet narůstá.

V přístupu jednotlivých škol navíc najdeme velké rozdíly. Dosud totiž záleželo zejména na ředitelích, jak moc se budou o vybavení škol zajímat, a kvalitní online výuka stála na nadšencích z řad učitelů.

„Když jsme museli ze dne na den přejít na distanční výuku, minimálně prvních 14 dní jsme pracovali od rána do večera. Protože jsem technicky zdatnější, denně jsem vyřizoval časté telefonáty a e-maily od žáků, ale i od svých technicky méně zdatných kolegů, abych jim poskytl podporu. Kromě času věnovaného výuce a přípravě na ni jsem trávil čas tvorbou návodů pro kolegy, jak používat programy, které by nám vyučování na dálku umožnily. Bylo sice velkým tématem, že žáci nemají potřebné vybavení, ale u nás učitelů byla situace totožná – s manželkou jsme oba učitelé, a pokud bychom neměli vlastní počítač, jen těžko bychom svoji práci zvládali.“

učitel na gymnáziu

NA KONCI ŘETĚZCE: kdo balí naše objednávky

Je něco snadnějšího a pohodlnějšího než nakupování přes internet? Jen stěží, a možná proto tak lehce zapomínáme, že aby naše zboží rychle a spolehlivě dorazilo z jednoho konce světa na druhý, je zapotřebí obrovského logistického aparátu. Ten zahrnuje práci tisíců lidí, kteří zboží třídí v obřích skladech – „městech“, jež jsou budována v příhodných místech dopravní infrastruktury, a přesto fungují odděleně od zbytku svého okolí. Přestože by se mohlo zdát, že manuální rutinní práce ve skladech již podlehla automatizaci, není tomu tak. Lidské ruce přemísťující předměty jsou u nás stále levnější než stroj – zvláště když jsou to ruce migrantů, jejichž levnou pracovní sílu si firmy pronajímají od agentur.

Od automatizace se očekává, že pracovníkům ulehčí, ale ve skutečnosti je tomu právě naopak: čím větší míra automatizace, tím větší kontrola. V logice automatizace má lidská práce co nejvíce připomínat práci stroje. Proto je na západě kupříkladu běžnou povinností nosit na svém těle scanner, který monitoruje počet odbavených položek na pásu. Rozdílů mezi jednotlivými státy využívají nadnárodní firmy, jako je třeba Amazon, který své první sklady u nás a v Polsku otevřel v reakci na stávky v Německu. Zdejší provoz tak ve skutečnosti obsluhuje německý trh. Zvyšování mezd na jednom místě se záplatuje snížením na jiném, a když jedni stávkují, druzí musejí pracovat přesčas.

„ Největším překvapením bylo, že automatizace k nám ještě nedorazila: většinu pracovníků ve skladu tvoří lidé z Ukrajiny a Filipín. Firma je nepotřebuje dohánět k výkonu absurdními opatřeními, protože už tak se jí tato pracovní síla vyplatí. Na rozdíl od Západu je totiž stále levná a automatizace je reakcí na zvyšující se cenu práce. Proto jsou lépe placení pracovníci ve skladech v Německu pod nesrovnatelně větším dohledem. To ovšem neznamená, že by zde byly lepší pracovní podmínky: agenturní pracovníci pracují za minimální mzdy, odvádějí náročnou fyzickou práci a nesmějí mít u sebe ani pití. Žijí bez přístupu k základním věcem, v zemi ničeho.

výzkumník o návštěvě
skladu u Prahy

AIRBNB: neviditelné „pokojské“

Služby krátkodobého ubytování, jako je Airbnb, vytvářejí dojem, že jsou pouhou aplikací, která zprostředkuje kontakt mezi vlastníkem bytu a zájemcem. Tak by to skutečně fungovalo, kdyby se jednalo o sdílenou ekonomiku. Jenže tak tomu bohužel není: je to především byznys, který profituje z neplacení daní s odůvodněním, že je jen „apka“.

V Praze tato služba čítá na patnáct tisíc bytů. Ve velké míře se ovšem jedná o stovky bytů ve vlastnictví jednoho člověka. Ve skutečnosti tedy takové byty tvoří jakýsi hotelový řetězec, jehož pokoje jsou roztroušeny v desítkách domů. A proto také na dveřích bytů najdeme místo cedulky se jménem pouze číslo, například #921.

Vlastníci si pro správu bytů často najímají prostředníky, a sami tak zůstávají skrytí. Zprostředkovatelské firmy zajišťují majiteli zpravidla veškeré služby od vyvěšení inzerátu a komunikace se zákazníkem přes předání klíčů až po závěrečný úklid.

Kromě toho, že někteří pronajímatelé neplatí daně ani pojištění, jak bývá běžné v případě hotelů, profitují také z práce lidí, kteří se o byty starají. Jejich práce je přitom na rozdíl od hotelové pokojské podstatně náročnější a prakticky neviditelná. Jde zejména o práci přes agentury nebo načerno.

„Některé migrantky si úklidem v Airbnb bytech pouze přivydělávají, ale narazila jsem také na případy, kdy šlo o práci minimálně na plný úvazek, samozřejmě načerno. Paní měla na starost celkem tři byty, které každý den uklízela, předávala zákazníkům klíče a řešila celkovou údržbu. Byla to práce nonstop. Často se stávalo, že klient přiletěl do Prahy o půlnoci a ona na něj musela čekat s klíči. Přestože jí práce umožňovala určitou flexibilitu, musela být neustále v pohotovosti. Zákazník měl její telefonní číslo a mohl se na ni kdykoli obrátit – třeba když se něco rozbilo. Jednou jí dokonce v noci volal opilý turista, že se nechtěně zamknul na záchodě. Podobné věci se jistě dějí také v hotelech – tam je ovšem řeší zaměstnanec recepce, který má zrovna směnu. V tomto případě to byla vždy ona, nepřetržitě.“

akademička zkoumající
postavení migrantek na českém trhu

SAMOOSLUŽNÉ POKLADNY: práce nemizí, ale přibývá

Práce prodavačky bezpochyby není záviděníhodná: dlouhé sezení, práce o víkendech i o svátcích, finanční odpovědnost za sebemenší chybu. Nástup samoobslužných pokladen má v tomto světle samé výhody. Jaká je však realita?

Automatizace je způsob, jak nahradit lidskou práci strojem. Jaká práce se však v tomto případě nahrazuje? Žádná – ve skutečnosti se pouze přesouvá na zákazníka. Zboží, které mu nenamarkuje pokladník, si zkrátka musí naskenovat sám. Stroj vykonává stejnou práci jako předtím, žádná mu nepřibyla.

Nyní se nacházíme v přechodné fázi: automatizace začala, aniž by ženy, které tyto práce obvykle vykonávají, měly adekvátní náhradu jiného zaměstnání. Zákazník je bitý, protože mívá se strojem často problémy a nedostává se mu odpovídajícího servisu. V podstatě si dělá práci prodavačky sám. Prodavačka je taktéž bitá, protože ztrácí pracovní místo nebo je přeřazena jako asistentka k samoobslužným pokladnám, což je ještě náročnější a ve výsledku si jen pohorší. Jediní, komu současná situace může vyhovovat, jsou provozovatelé obchodů, kteří ušetří za mzdy, neboť se zbavili pokladních.

„Píp, píp... Prosim vás, mně se to zase nenačetlo, co s tím mám jako dělat?!“ volá netrpělivě další z řady naštvaných zákazníků v jednom z českých supermarketů, který přednedávnem omezil počet pokladen a místo nich zavedl samoobslužné. Kdo může, vybírá si raději ty normální, a tak se pomalu začínají tvořit fronty. Teprve pak se někteří s otráveným výrazem konečně sunou do samoobslužného prostoru. V něm se pohybuje žena s cedulkou „brigádnice“, která uštvane skáče od jednoho stroje ke druhému, aby pomohla zákazníkům, jimž dochází trpělivost, a závistivě pošilhává po kolegyních u pokladního pásu.

z pražského supermarketu

UBER: firma bez zaměstnanců

Nedávná studie časopisu Fortune ukázala reálné náklady, jaké by ve Spojených státech přineslo přeřazení všech řidičů Uberu do kategorie zaměstnanců: firma by stěží měla prostředky na další fungování. Právě to je podstata podobných aplikací: kdyby byly skutečnými zaměstnavateli, nebyly by výdělečné. Co z toho pro jejich pracovníky plyne?

Především je pro ně obtížné sdružovat se a společně se zasazovat o lepší pracovní podmínky. Uzavřeli pouze kontrakt a nemají právo zakládat odbory jako běžní zaměstnanci. Navíc takřka nepřicházejí do kontaktu se svými kolegy, neboť algoritmy Uberu, které nastavují trasy, jim brání potkat se na stejném místě při čekání na další objednávku. I přes uvedené překážky se

v poslední době čím dál častěji řidiči Uberu sdružují a demonstrují své požadavky – od Francie až po Kalifornii se objevují hromadné žaloby, které po Uberu vyžadují status zaměstnance. A mají úspěch.

Uber není žádná stabilní výdělečná společnost; své obří ztráty dotuje z výdělků řidičů, jimž navyšuje poplatek za zprostředkování. Také pro mnohé pražské řidiče se z lákavé práce postupně stal špatně placený přivýdělek. Proto dnes stále častěji mezi jeho řidiči najdeme cizince. Zahraniční průzkumy ostatně ukazují, že po podobných pracích sahají obvykle skupiny, které jsou na pracovním trhu znevýhodněné – jako právě migranti.

” Zpočátku jsem jezdil po Praze kolem 50 hodin týdně a za měsíc jsem bez problému udělal obrat mezi 80 a 100 tisíci Kč. Jenže přibližně čtvrtina obratu padla na spotřebu auta, leasing a pojištění (povinné a havarijní pojištění pro taxislužby je více jak dvojnásobné oproti běžnému). Po započítání servisních nákladů jsem byl téměř na poloviční částce, a to jsem ještě neodečetl sociální a zdravotní pojištění a daně. Uber navíc po svých řidičích požaduje přihlášení k DPH, které na ně převádí z vlastního podílu ze zisku. Takže i když jsem průměrně vydělával přes 400 Kč na hodinu, výsledný zisk se blížil spíše 150 korunám.

bývalý řidič Uberu

Úřad práce ČR

Generální ředitelství

AUTONOMNÍ VOZIDLA: sci-fi?

Vozidla, která se řídí sama? To není utopie, ale technologie, která je už ve fázi testování. Jednu ze startupových společností, jež systém vyrábějí, ostatně koupil i Uber, a zařadil se tak vedle gigantů, jako jsou Google nebo Tesla. Pro firmu je to logický krok: jakmile skončí fáze testování, bude mít na trhu s autonomními auty své místo a zbaví se finanční zátěže v podobě řidičů. Kalifornie již Uberu umožnila testovat auta bez řidičů na veřejných silnicích.

Autonomní vozidla jsou rizikem pro všechny, kteří se řízením živí: podle

předpovědí bude s jejich nástupem přicházet o práci 300 tisíc Američanů ročně, převážně řidiči kamionů a autobusů nebo taxikáři. Ze studie Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky vyplývá, že řidiči jsou jednou ze skupin, které automatizace nejvíce ohrožuje: z celkových čtyřiceti skupin zaujímá povolání řidiče sedmé místo.

Automatizace obecně nejvýrazněji ohrožuje osoby starší a s nižším vzděláním. V našem případě jde o lidi, jejichž jedinou kvalifikací bývá právě řízení.

” Vzhledem k tomu, že zaměstnání řidiče je skoro výhradně mužskou doménou, musely by se evropské země vyrovnávat s nárazovou masivní mužskou nezaměstnaností, která má společensky daleko výbušnější potenciál než nezaměstnanost žen. Navíc se jedná většinou o osoby nízké kvalifikované, které nebude lehké v průběhu jejich života smysluplně rekvalifikovat.

*politoložka zabývající se
proměnou práce*

KDY
KDE

PRÁCE (bez) budoucnosti

www.vystavanastromech.cz

NAZEMI

www.nazemi.cz

Technologie tu mají být od toho, aby nám mnohé ulehčily – v zaměstnání, domácnosti či komunikaci. Měsíc karanténních opatření definitivně odhalil, jak moc na nich naše každodenní životy závisí. Pracovní schůzky v kancelářích se přesunuly na Zoom či Skype, týdenní nákup nám přivezl Rohlík.cz až do domu, oběd z bistra jsme si naklikali na Woltu a učební látku si žáci vyzvedli v online aplikaci.

Za vším tím zdánlivým pohodlím, které technologie umějí zabezpečit, se však skrývá práce – skutečná práce se všemi

svými nešvary: špatně placená, nejistá, riziková, nedostatečně právně ošetřená...

Robotizace, automatizace, digitalizace. To jsou fenomény, jež vyvolávají naději na změny podobně převratné, jako bylo před sto lety zavedení osmihodinové pracovní doby – naději na odbourání fyzicky namáhavé a nedůstojné práce, na zkrácení pracovní doby a možná i na to, že připraví půdu pro nepodmíněný základní příjem, tedy dávku garantovanou všem bez ohledu na to, zda pracují, či nikoli. Zkrátka že umožní všem lidem dělat smyslupnou

práci se smysluplným příjmem a dostatkem volného času.

Stojí před námi jedna z největších výzev dnešní doby: jak využít všechny tyto technologie ve prospěch celé společnosti? Technologie jsou nástroj a je jen na nás, jak s ním naložíme. Pokud si nezačneme klást ty správné otázky, hrozí, že nás tyto technologie opanují. Prvním krokem je uvědomit si rizika a nezamýšlené důsledky, které již nyní technologická revoluce přináší. Jak dobře je na ni česká společnost připravena? A dopadne na všechny z nás stejně?

AUTOR FOTOGRAFIÍ: Petr Vrabec • AUTORKA TEXTŮ: Gaby Khazalová • TEMATICKÝ WEB k výstavě Práce (bez) budoucnosti: pracebudoucnosti.cz